

Maria-Beatrice BERNA

Dreptul internațional al drepturilor omului

Fundamente teoretice și jurisprudențiale

Editura
Hamangiu
2025

CUPRINS

Cuvânt-înainte _____ XIII

Capitolul I. Coordonate teoretice ale domeniului de studiu

al drepturilor omului	1
<i>Secțiunea 1. Provocări și dificultățile conceptuale inerente</i>	<i>1</i>
<i>Secțiunea a 2-a. De la dificultăți de conceptualizare la delimitări științifice ale sintagmei „drepturile omului”</i>	<i>5</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Argumente în favoarea autonomiei științifice a domeniului drepturilor omului</i>	<i>6</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Valorile umaniste</i>	<i>7</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Avansarea unei definiții de lucru: binomul drepturi-obligații și caracterizarea acestora</i>	<i>12</i>
<i>Secțiunea a 6-a. Generații de drepturi ale omului</i>	<i>19</i>
<i>Secțiunea a 7-a. Emergența istorică a drepturilor omului: repere filosofice și religioase</i>	<i>23</i>
<i>Secțiunea a 8-a. Sisteme de protecție și promovare a drepturilor omului</i>	<i>28</i>
<i>Secțiunea a 9-a. Sisteme regionale de protecție a drepturilor omului</i>	<i>30</i>
§1. Sistemul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa	30
§2. Sistemul african	40
§3. Sistemul islamic	48
§4. Sistemul inter-american de protecție a drepturilor omului	60
§5. Sistemul asiatic de protecție a drepturilor omului	65
§6. Sistemul statelor din zona Pacificului	69

Capitolul II. Sistemul Organizației Națiunilor Unite de protecție

și promovare a drepturilor omului	72
<i>Secțiunea 1. Coordonate generale</i>	<i>72</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Instrumente internaționale fundamentale în domeniul drepturilor omului ale sistemului Organizației Națiunilor Unite</i>	<i>74</i>
§1. Carta Organizației Națiunilor Unite	74
§2. Declarația Universală a Drepturilor Omului	76
§3. Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (PIDCP) și Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale (PIDESC)	81
3.1. Observații preliminare asupra celor două Pacte Internaționale	81
3.2. Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice	84
3.3. Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale	99
<i>Secțiunea a 3-a. Alte instrumente și mecanisme internaționale în domeniul drepturilor omului ale sistemului Organizației Națiunilor Unite</i>	<i>117</i>
§1. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială	117

§2. Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei	123
§3. Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante	131
§4. Convenția cu privire la drepturile copilului	136
§5. Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități	149
<i>Secțiunea a 4-a. Sistemul de mecanisme cu atribuții în domeniul drepturilor omului din cadrul Organizației Națiunilor Unite</i>	160
§1. Contextul istoric și științific	160
§2. Consiliul Drepturilor Omului și mecanismele circumscrise activității acestuia	162
2.1. Consiliul Drepturilor Omului	162
2.2. Mecanismul Universal de Evaluare Periodică (UPR)	163
2.3. Comitetul Consultativ	164
2.4. Procedurile speciale: Raportorii ONU în domeniul drepturilor omului	164
2.5. Procedura plângerilor	167
2.6. Comisii internaționale de anchetă (<i>commissions of inquiry</i>) și misiuni de stabilire a faptelor (<i>fact finding missions</i>)	169
2.7. Mecanisme subsidiare ale Consiliului Drepturilor Omului	170
<i>Secțiunea a 5-a. Alte mecanisme relevante ale comunității internaționale în domeniul drepturilor omului</i>	172
§1. Înalțul Comisar ONU pentru drepturile omului	173
§2. Înalțul Comisar ONU pentru refugiați	174
§3. Organizația Internațională a Muncii	175
3.1. Considerente introductive	175
3.2. Structura de lucru a OIM	177
3.3. Activitatea normativă OIM	178
3.4. Proceduri și mecanisme de control	187
§4. Organizația Internațională pentru Migrație	189
§5. Fondul Organizației Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF)	191
§6. Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO)	192
§7. Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO)	193
§8. Organizația Mondială a Sănătății (OMS)	194
<i>Secțiunea a 6-a. Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă și dreptul la dezvoltare</i>	195
<i>Secțiunea a 7-a. Drepturile omului și mediul de afaceri</i>	199
Capitolul III. Sistemul Consiliului Europei de protecție și promovare a drepturilor omului	204
<i>Secțiunea 1. Coordonate generale</i>	204
<i>Secțiunea a 2-a. Structura instituțională</i>	208

<i>Secțiunea a 3-a. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale</i>	216
§1. Explicații introductive	216
§2. Elemente de conținut	218
2.1. Articolul 2. Dreptul la viață	218
2.2. Articolul 3. Interzicerea torturii	224
2.3. Articolul 4. Interzicerea sclaviei și a muncii forțate	229
2.4. Articolul 5. Dreptul la libertate și siguranță	234
2.5. Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil	237
2.6. Articolul 7. Nicio pedeapsă fără lege	242
2.7. Articolul 8. Dreptul la respectarea vieții private și de familie	245
2.8. Articolul 9. Libertatea de gândire, conștiință și religie	254
2.9. Articolul 10. Libertatea de exprimare	258
2.10. Articolul 11. Libertatea de întrunire și de asociere	265
2.11. Articolul 12. Dreptul la căsătorie	270
2.12. Articolul 13. Dreptul la un remediu efectiv	272
2.13. Articolul 14. Interzicerea discriminării	274
2.14. Articolul 1. Protocolul nr. 12. Interzicerea generală a discriminării	274
2.15. Articolul 15. Derogarea în caz de stare de urgență	277
2.16. Articolul 16. Restricțiile activității politice a străinilor	280
2.17. Articolul 17. Interzicerea abuzului de drept	281
2.18. Articolul 18. Limitarea folosirilor restrângerilor drepturilor	281
2.19. Protocolul nr. 1	282
2.20. Protocolul nr. 4	290
2.21. Protocolul nr. 6	296
2.22. Protocolul nr. 13	296
2.23. Protocolul nr. 7	296
<i>Secțiunea a 4-a. Curtea Europeană a Drepturilor Omului</i>	300
§1. Precizări introductive	300
§2. Organizare	302
§3. Procedură	303
3.1. Unele precizări preliminare	303
3.2. Evaluarea admisibilității cererii	305
3.3. Reguli generale privind judecata de fond	307
3.4. Procedura hotărârilor pilot	309
§4. Hotărârile	310
§5. Avizele consultative	312
<i>Secțiunea a 5-a. Protecția drepturilor economice, sociale și culturale la nivelul Consiliului Europei: Carta Socială Europeană și Carta Socială Europeană (Revizuită)</i>	313
§1. Precizări prealabile. Punerea bazelor sistemului juridic de protecție a drepturilor economice și sociale	313
§2. Dezvoltarea sistemului Cartei Sociale Europene	316

§3. Sistemul de control al drepturilor economice, sociale și culturale	318
§4. Principii generale extrase din activitatea de control a Cartei Sociale Europene (Revizuite)	322
<i>Secțiunea a 6-a. Alte instrumente juridice ale Consiliului Europei</i>	325
§1. Convenția pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea automată a datelor cu caracter personal	325
§2. Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante	330
§3. Convenția-cadru privind protecția minorităților naționale	332
§4. Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare	342
§5. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane	349
§6. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice	352
§7. Convenția-cadru a Consiliului Europei privind inteligența artificială și drepturile omului, democrația și statul de drept	359
Capitolul IV. Sistemul Uniunii Europene de protecție și promovare a drepturilor omului	369
<i>Secțiunea 1. Coordonate generale</i>	369
<i>Secțiunea a 2-a. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene</i>	372
<i>Secțiunea a 3-a. Reglementările Uniunii Europene privitoare la ariile tematice circumscrise domeniului drepturilor omului</i>	378
§1. Inteligența artificială	378
§2. Protecția persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile	387
§3. Libertatea de circulație	402
§4. Migrație și azil	411
§5. Dreptul la un proces echitabil	428
§6. Egalitate și nediscriminare	439
§7. Protecția datelor cu caracter personal	455
Bibliografie selectivă	460